

НАРОДНИ ГЛАС

ЛИСТ СРПСКОГ АГИТАЦИЈОНОГ ОДБОРА СОЦИЈАЛ-ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ У УГАРСКОЈ.

Лист налази као редовити прилог „ПРАВА НАРОДА“ те се само с њим заједно може наручити и претплатити уз услове назначене на првој страни. Све, што се тиче управе листа као повац и остало шаље се на адресу: **Uprava „PRAVO NARODA“, Sid (Srem).** — Све што се односи на агитацију као на пр. приређивање зборова, оснивање група и страначку организацију те на уређивање листа као рукописе, дописе, треба слати на Српски Агитациони Одбор Социјал-демократске странке у Угарској, а на ову адресу: **Dimitrije Todorović, VIII. Práter utca 48, I. 10. Budapest.**

За нашу штампарију!

Већ смо у обадва прошла броја „Народног Гласа“ говорили о дужности српских другова из Угарске, да припомогну код стварања наше страначке штампарије у Шиду. Сад ћемо о томе опширније проговорити.

Нашим читаоцима је познато, како је „Нар. Глас“ до сада кубурно, да се неколико пута дизао и падао. Познато ће им бити, да су српски радници велике жртве сносили, да се лист одржи, а ипак им то није никако полазило за руком.

То стање је довело на мисао, да се „Нар. Глас“ сједини с „Правом Народа“ у један лист. И ево од 15. маја сад „Нар. Глас“ непрекидно излази. Али зар је то доста? „Нар. Глас“ је још увек премален, да би задовољавао свима потребама нашег покрета.

Зато се сад мора мислити на његово повећање. Први је посао у том погледу, да се скупила нових претплатника, да се „Нар. Глас“ што више прошири.

Но поред „Нар. Глас“ се мора мислити и на друге штампане ствари. Треба књижица и брошура издавати у далеко већој мери, него што је то до сада било.

Да се ово све учини главна је запрека, што је скопчано с великим трошковима. Штампарски послови су данас једни од најскупљих послова. Од сваке књижице, од сваког броја новина морамо од наших сиромашних филира уступити један део као чисти профит приватном капиталисти за штампање наших књига и новина. А с другим делом нашег новца он плаћа раднике, наше другове, који тако постају од њега зависни. Многи и многи друг штампарски радник би могао у страници далеко више радити него до сада, кад би имао осигурано залеђе.

А нашем српском социјалистичком покрету фалио је до сада и чврсти и сигурни центар, од куда би се управљало с читавом нашом

агитацијом, центар, око кога би се све окретало и сакупљало.

— Такав центар наумили су наши сремски другови да створе себи у Срему. А како већина нашег народа живи на селу, то ће и центар морати бити на селу. Ратар треба сасма друге врсте организације од варошких радника; те се организације морају створити према селским и ратарским потребама, могу се створити и саградити се на селу.

Наши другови у Срему су увидели, од колике је важности, да се створи овакови центар, пак зато су се одлучили да овакви центар саграде у Шиду у Срему, у средишту сремског социјалистичког селачког покрета. — Они су зато припремили, да пре свега створе малу штампарију, да се осигура њихов лист „Право Народа“ од свакојаким непогода.

Кад смо дакле сјединили „Народни Глас“ са „Правом Народа“ у један заједнички лист, зашто не би и ми заједнички са сремским друговима основали заједнички центар, заједничку штампарију, заједничку књижару, зашто не би заједничким силама унапредили нашу агитацију, повећали наше новине и т. д.

О томе свему расправљао је на својим седницама Српски Агитациони Одбор већ дуже времена и ствар је провагнуо са свих страна. Дошао је до осведочења, да ће добро бити, да се овде унемо са свих страна, пак да заједничким силама створимо чврсти темељ читавом нашем будућем раду.

Зато је створио споразум с нашим друговима Сремцима за заједнички рад. Почетак тог рада има се после сједињења листова наставити с отворењем заједничке штампарије. И у том погледу је обрђана будимпештанска скупштина, која је отпочела рад.

Ред је сад на осталим нашим друговима широм Бачке и Баната, да се прикључе овој акцији српског Агитационог Одбора. Треба сазивати зборове и конференције, на које треба позвати другове из

Шида, да пошаљу свог изасланика, а исто тако и Српски Агитациони Одбор, да и он од своје стране кога изашаље. Треба друговима протумачити колика важност почива на овом подухвату, пак почети са сакупљањем честица.

Јер штампарија кошта грдне новце, а те је новце, тешко сакупити из сиромашног радног народа. Како и на који начин ће се тај новац сакупити о томе ћемо се поразговорити у будућем броју „Народног Гласа.“

Беспослица земљорадника у жетви.

Некада су се наше спахије тужили, да немају довољно радника за време жетве, да је велика надница, да радници стално штрајују и зато је и донео парламенат „рошки закон“, по коме сваки, који ступи у штрајк, ако се у зиму обавезао присиљен сиромаштином, има се одмах стрпати у затвор. Приватни уговори са спахијама важу као нека светиња. Ако не одржиш уговор, што си га ма са киме склопио, то те дотични може тужити, и тек суд има право, да те осуди. Овде за приватне уговоре нема суда, солгабиров кратким путем сврши са сиротињом: ако нећеш да радиш, можеш да седиш у затвору. Али ово није било довољно. Влада је спремила штрајкбрехерске логоре, доведе сваког лета у Мезехеђеш по неколико хиљада несвесних Русина и Влаха, ту их уздржава о свом трошку, тако, да ако ступе у штрајк „обвезани“ радници, да их одмах може заменити резерва. Нов закон за спречавање иселјења, исто тако се брине, да масе радника остану у Угарској, да продају што јефтиније своју радну снагу спахијама. Организације су разорене; највећа опасност прети онима, који би хтели, да се организују, који су увидели, да је ипак боље било, док је организација постојала. Солгабиров, натарош баца се у хајку на покретаче, не дозвољава, да се састану, да се договоре — још мање да се удруже. Наш земљорадник стење под теретима и нема ни појма, да се он може слободно организовати, да њему нико не може забранити, да има своју групу, своју организацију, да та организација може опстојати против свију паша, који господаре у овој земљи, само, ако су они свесни, ако су радници солидарни, ако они увек заједнички, као браћа раде...

Ове жалосне прилике разјашњавају нам, зашто се ове године појавила беспослица и међу земљорадницима. У лету, када је највећа потреба, када земљорадник треба толико да заслужи, да може пре-зи

мити, наши земљорадници немају посла. Хиљадама и хиљадама радника тумара од једног краја Угарске до другог, нуди своју радну снагу под најјефтинију цену, и нема ко да је купи, неће је нико. Сада кад је земљорадник најпотребнији, када многи, који су преко зиме и у пролећу у фабрикама радили, долазе, да у жетви нешто више заслуже, остају без хлеба, немају шта да једу. Ужасно стање, које ће се тек у зими осетити потпуно, када престаје сваки рад. Куда ће са својом децом? У Америку му је забрањен пут, у фабрикама немају ни индустријски радници посла. Беспослица са свим својим страхотама ту је прод вратима.

Где је узрок, има ли излаза?

Узрок лежи у данашњем друштвеном склопу. Капиталистичка класа, у овоме случају најреакционарница, спахијска, осим тога, што јој је природна последица велика резервна војска беспослених, и насилним путем их ствара. Набавља машине и тако баца хиљаде радника на улицу. И против овога се чак и бузити не смејемо јер је машина производ новог духа, производ напредка. Само што се данас машина употребљава искључиво у корист капиталиста — спахија против радништва. И да не говоримо о самој природи, која се ове године незахвалном показала, те је перодница наступила.

Узрок беспослице дакле лежи у томе, што капиталистичко друштво, да би што већу ренту — корист изнудило из земље, на сто и сто начина тера радништво на улицу. Данас влада приватна својина, и тиме хајка за што већим профитом, и то се само тако може постићи, ако велики део радништва остане беспослено, да што јефтиније прода радну снагу. Спахијина је земља, спахијино су машине, спахијини су производи, па ма он ни претом мрдуо. Ту је узрок.

И кад смо пронашли узрок, онда смо указали уједно и на пут, како да се беспослица отклони. Треба уништити приватну својину над земљом, над машином, требају земљину корист они уживати, који је обрађују, који руководе машинама.

Уништити приватну својину, да један човек само зато, што је имао срећу да се роди, као спахијски син, располаже са хиљадама ланаца земље, са животом толиких хиљада земљорадника. Нек буде земља оних, који је обрађују, нек уживају плодове оних, који их стварају. Место приватне својине нек дође друштвена својина. То је главна и једина циљ социјализма.

Све остало је споредно и само за кратко време може уклонити, или ублажити беспослицу. А да до овог стања дођемо, требамо стећи свест, требамо се организовати, требамо незадовољну и напавену рају револуционисати! . . .

Вести.

Збор у Панчеву. У недељу 29. о. м. бити ће у Панчеву раднички збор. На истом ће се збору расправљати о овој тачки дневног реда: „Политичка коалиција и тактика социјалне демократије.“ О овој тачки дневног реда говориће српски друг Витомир Кораћ из Шиде, а немачки и мађарски друг Мано Бухингер из Пеште.

Тог истог дана обдржаће и Срби социјални демократи у Панчеву једну ужу конференцију, на

којој ће се расправљати о потребама социјалистичке агитације и организације међу српским радним народом у Панчеву и околици.

Упозоримо наше другове на ове састанке и позивамо их, да их што многобројније посете.

Друговима у Америци. Овим путем извештавамо наше другове у Америци, да је уредништво „Radničke Straže“ у Чикагу опуновлаштено, да прима преплате за „Право Народа“ и „Народни Глас“. Преплата за оба листа тако је малена, на годину дана 1 долар и 20 центи, на пола године 60 центи — да се сваки друг, који чита ћирилицу врло лако може преплатити. Преплату треба слати на адресу: „Radnička Straža“ 606 S. Centre avenue, Chicago, Ill.

Вршачки кожарски одбор. Вршачки кожарски радници одржали су 15. о. м. своју редовну седницу, на којој су следећи другови уништили у управу: Председник: Леон Бергсааси и Стева Анимов; перовођа: Паја Младеновић и Јанкош Кемкер; благајник: Тима Стојанчул и Славко Грашован. Управни одбор: Бура Ворадач, Јохан Кућор, Јефта Танкосић, Шандор Риетић, Јохан Ледер и Сава Леовић; замењеници: Стева Јездић, Јован Ђукић и Антон Фелке. Надзорни одбор: Антон Лободић и Вита Поцов; ревизори: Коста Атанацков и Макса Тодоров.

Другарски излет у Кишпештанску шуму. Другови Срби из Будимпеште приређују 29. августа о. г. после подне у 2 сата другарски излет у Кишпештанску шуму са научним предавањем, декламацијама и певањем. Улазна цена је 40 филира од особе. Приход је намењен агитацији, и зато се умољавају другови из Будимпеште и из Мале Пеште, да што обилнију агитацију поведу. Полазак из друштвеног локала у 1 сат п. п. Директна веза трамвајем од Непешхаз-утце до Хатарута 20 филира.

Сујевера у Вршцу. Вера, . . . непознавање природних снага чини народ сујеверним. Тако и пр. наш народ, и ако нема никаквог разлога, верује у нечисте духове, који се после своје телесне смрти још шест недеља мотају по земљи, а особито око кућа својих рођака, па се бацају камењем на кућне кровове. У суседству пандура Миладина умрла је пре неколико недеља баба Ката, и њен се зли дух забављао тиме, што је бацао камење на Миладинов кров. Многи су поверовали, да то занета зли дух чини и са великим страхопоштовањем су слушали, како камење крши шиндру. Тек после пет дана од смрти бабине досетила се полиција, да пође у потеру, неби ли ухватила нечастивог духа. Потера је увек била са великим бубњем и радознама и сујеверна маса са чуђењем је гледала полцијску вештину. Тек се онда развила, кад је камен злог духа потрефио главу госпође Стојановића и то тако вешто, да су је онесвешћену одвели кући. Сад је сваки био убеђен, да је то масло нечисте душе, и ако су се трезвенији чудили оволикој вештини једне остареле душе. Господин подкапетан је устао, да разјасни невиђено чудо. У особи 15-то годишње брајле Даре схватио је нечастиву „душу“. Она је бацала камење из каквог разлога и какво је уживање налазила, не зна се, ваљда тек није хтела, да искористи сујеверу вршачких „образованих“ госпођа!

Назаретанин војник у затвору. Кад је сегединац Сабо, наор достигао 21. годину и ако је назаретанин, морао је ићи на виститацију. Комисија га нађе за способног

и у јесен он нарукује. Али ипшшто није хтео, да узме пушку у руку, то су га прво мучењем хтели присилити. Сабо није попустио. Неће да буде илцији убица, па крај. Војни суд га осуди на 1 годину дана тешке робње. Ових дана је издржао затвор и понова га позваше, да узме пушку. Сабо није хтео ни да је дотакне. Никакво наговарање, цевке, удари нису помагали. Војни суд поново га осуди и сад на — годину и по. Па докле ће ово трајати? Или ваљда господа мисле, да ће му затвор доказати, да треба да буде убица?

Клоподија — Векерлефалва. Господа мађарска се не брину да народ има шта да једе, већ како би све на свету помацарили. Пошто са људима то не иде, то раде бар са селима. Многа су села таква имена добили, да их народности никад неће научити н. пр. Тисакалманфалва (Поред Вршца) итд. Ових дана су хтели, да помацаре Клоподију са Векерлефалвом, пошто је Векерле газда тог села. Општинско веће је одбацило овај предлог услед тога, што Векерле није ни мађарско име, већ шванско. Или је ваљда главно то, да је име данашњег министра председника?

Заразна болест у Бихару. Бихарска жупанија има највећи број пролетера, сиромаша. Природна је ствар по том, да уједно ту има и највише спахијске и поповске земље. Још је природније, да је тај народ услед сиротиње сујеверан. Властелама није потребан просветан народ те су школе запуштене. Јавили смо већ једном, да су у бихарској жупанији школе у највећем нeredу, затвори у највећем реду. Сиротиња је приморана да краде, да отима, да се туче и треба увек довољно затвора бити, да би се на тај начин очувао ред у Бихару. Ових дана нас извештавају, да је у општини Реањи наступила заразна болест „крвних трбуха“. Непросвешћен народ боји се лекара, а и да се не боји, нема га чиме наплатити и зато се болесничке куће обратиле врачарима, „истинским сеоским лекарима“. Несретна врачара је народила, да родбина пије воду, којом се болесници окупали и на тај начин се успело, да се зараза у целом селу рашири. Сад је цело село заражено.

Један крвожедни владар. Што би рекли о владару који би без икаквог узрока, без икаквог оправдања, осудио хиљаду људи на смрт? Шта бисте рекли ви пузавци, ви који сте покорни и понизни као пси? — И ви би рекли за таквог владара да није вредан да живи.

Али, видите, такав владар ипак живи и господари у свима земљама, у свима државама. Не само хиљаде, него стотине хиљада људи су без посла и гладују заједно са својим дружинама. Њих је — ни криве ни дужне — тај владар осудио на страдање. Исти тај владар сваке године убија хиљаде људи, откида људима руке, ноге, копа им очи, гази све народе, упропаштајује читав свет!

Људи, људи, зар занета ништа не мислите? Зар не знате који је тај владар?

Тај владар је капитализам, а његова страшна влада трајати ће све дотле, док буде незналица, плашљиваца и кукавица, док људи буду покорни пси!

Друговима честичарима наше штампарије у Будимпешти!

Уплату честица прима сваке недеље од 11 до 12 сати о подне друг Ар. Крота Исируљев у гостионици VII. Изабела тер 5. У исто доба се примају и уписују нови честичари, те претплата за „Право Народа“.